

Tıp Fakültesi 6. sınıf öğrencilerinin yaş ayrımcılığına ilişkin tutumları ve ilişkili etmenler

ATTITUDE OF 6 TH GRADE STUDENTS OF FACULTY OF MEDICINE REGARDING AGEISM AND RELATED FACTORS

 Zekiie ALIUMUEROVA¹, Özge ŞİMŞEK SEKRETER¹, Hatice ŞİMŞEK¹

¹ Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye

ÖZ

Amaç: Çalışmanın amacı, Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi (DEÜTF) 6. sınıf öğrencilerinin yaşlılara yönelik tutumlarını ve yaş ayrımcılığı ile ilişkili etmenleri belirlemektir.

Gereç ve Yöntem: Kesitsel tipteki çalışmada hedef grup DEÜTF’de 2019-2020 eğitim öğretim yılında 6. sınıfta öğrenim gören 359 öğrencidir. Çalışmanın bağımlı değişkeni yaşlılara yönelik tutumdur ve Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği (YATÖ) ile belirlenmiştir. Bağımsız değişkenler intörn hekimlerin ve ebeveynlerinin sosyo-demografik özellikleri ile öğrencilerin yaşlı bireylerle yaşamaya ilişkin düşünceleridir. Veri öğrencilerin kendi tarafından doldurulan anketler aracılığıyla toplanmış; t testi, Mann Whitney U Analizi ve ANOVA ile analiz edilmiştir.

Bulgular: Çalışma toplamda 259 öğrenciyi kapsamaktadır. YATÖ’den alınan ortalama puanlar; toplamda 84,6±9,7, yaşının yaşamının sınırlanmasında 37,2±4,4, pozitif ayrımcılıkta 28,0±5,0, negatif ayrımcılıkta 19,4±3,4’ tür. Toplam ortalama puan; kadınlarda (p=0,006), ebeveynleri ile yaşamak isteyenlerde (p=0,001), geriatri kliniğinin gerekliliğine inananlarda (p<0,001), mezun olunca yaşlılarla çalışmak isteyenlerde (p<0,001) anlamlı olarak yüksek bulunmuştur.

Sonuç: Bu çalışma genel olarak Tıp Fakültesi 6. sınıf öğrencilerinin yaşlılara yönelik olumlu bir tutum sergilediklerini göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Yaş ayrımcılığı, yaşlı, tutum, tıp öğrencisi

ABSTRACT

The aim of this study was to determine attitudes towards the elderly of 6th grade students in Dokuz Eylül University Faculty of Medicine and to evaluate the related factors with ageism.

Material and Methods: In this cross-sectional study, the target population comprised 359 students of medicine who educated 2019-2020 of years. The dependent variable of the study was the attitude towards the elderly and it was determined by the Ageism Attitude Scale (AAS).

Zekiie ALIUMUEROVA

Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye

E-posta: valar9054@gmail.com

 <https://orcid.org/0000-0001-6252-7199>

Independent variables were socio-demographic characteristics of interns and their parents and students' thoughts about living with elderly individuals. Data were collected through self administered questionnaires and analyzed with t-test, Mann Whitney U and ANOVA.

Results: A total of 259 students were included in this study. The total mean score obtained from the AAS was 84.6 ± 9.7 , with a score of 37.2 ± 4.4 for the Restricting the Life of the Elderly dimension, 28.0 ± 5.0 for the Positive Ageism dimension and 19.4 ± 3.4 for the Negative Ageism dimension. Mean total score was found to be significantly higher in women ($p=0,006$), those who want to live with their parents ($p=0,001$), those who believe in the necessity of a geriatric clinic ($p<0,001$), and those who want to work with the elderly after graduation ($p<0,001$).

Conclusion: This study showed demonstrated that, in general, medical intern exhibited a positive attitude towards the elderly.

Keywords: Ageism, elderly, attitude, medical student

Son yüzyılda bilim ve teknoloji alanındaki ilerlemeler, önlenebilir hastalık ve ölümlerin azaltılması ve yaşam kalitesinin yükseltilmesi ile doğumda beklenen yaşam süresi ve toplumdaki yaşlı nüfus oranı giderek artmaktadır (1). Toplam nüfus içindeki 65 yaş ve üzeri nüfus oranı 2019 yılında dünyada ve Türkiye’de %9,1’dir (2). Yaşlı nüfus oranının artması ile birlikte sağlık, sosyal ve ekonomik alanlarda bazı değişiklikler yaşanmakta, daha geri planda kalan bazı sorunlar da daha fazla gündeme gelmektedir. Bu sorunlardan biri de yaş ayrımcılığıdır.

Yaş ayrımcılığı (ageism) terimini ilk defa 1969 yılında kullanan Robert Butler yaş ayrımcılığını, ırk ya da cinsiyet ayrımcılığı gibi yaşlılara yönelik eyleme dönüşebilen bir ideoloji türü olarak tanımlamıştır. Butler’a göre, yaş ayrımcılığı, kişilerin yaşından dolayı maruz kaldıkları farklı ve kalıplaşmış düşünce ve tutumları içeren sistematik bir süreçtir (3). Birçok gelişmiş ülkede, yaşlılık konusunda çalışan sosyal politika analistleri, yaşlılık dönemini, bağımlılık dönemi olarak düşünmekte, yaşlı bireyleri bağımlı, sosyal özerklikten yoksun, dışlanmış ve üretici bir dünya için yük olan bireyler olarak tanımlamaktadırlar (4). Çalışmalarda yaş ayrımcılığının yaşlı bireylerin sağlıklarını, refahlarını, sağlık hizmetine erişimlerini ve aldıkları hizmetin kalitesini olumsuz etkilediği gösterilmiştir (5-7).

Yaşlı bireylerin artması olası sağlık sorunları nedeniyle sağlık ve bakım gereksinimi artmaktadır (8). Bu da gençlere göre sağlık çalışanları ile daha sık karşılaşacakları anlamına gelmektedir. Ayrıca artan yaşlı nüfus nedeniyle hekimlerin her geçen gün artan sayıda yaşlı bireye sağlık hizmeti sunması gerekmektedir. Yaşlıların genç bireylere göre daha karmaşık olan sağlık sorunları sağlık çalışanının olumsuz tutumları nedeniyle daha da karmaşıklaşabilir. Bu noktada sağlık çalışanlarının yaşlı bireylere yönelik algıları ve tutumlarının önemi artmaktadır (9).

Sağlık bakım hizmeti veren meslek grupları ile konu ile ilgili yapılan çalışmada yaşlı ayrımcılığının var olduğu gösterilmiştir (10). Literatürde daha çok hemşirelik öğrencileri üzerinde yapılmış çalışmalar mevcut olsa da çeşitli bölümlerde okuyan üniversite öğrencilerinin yaşlı bireylere karşı olumlu ve/veya olumsuz tutumlara sahip olduklarını gösteren çalışmalar bulunmaktadır (11-17).

Bu araştırmanın amacı, Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi’nde (DEÜTF) öğrenim gören 6. sınıf öğrencilerinin yaş ayrımcılığına ilişkin tutumlarını ve ilişkili etmenleri belirlemektir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Örnek

Kesitsel tipteki bu araştırmanın evrenini, 2019-2020 eğitim öğretim yılında DEÜTF'de 6. sınıfta öğrenim gören 359 öğrenci oluşturmuş, örnek seçilmeyip öğrencilerinin tümüne ulaşılması hedeflenmiştir. Ancak veri toplama aşamasında staj yerlerinde bulunan ve çalışmaya gönüllü katılan 259 öğrenciye (ulaşma oranı %72,1) ulaşılmıştır.

Değişkenler

Çalışmanın bağımlı değişkeni yaş ayrımcılığına ilişkin tutumdur. Yaş ayrımcılığını belirlemek için Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği (YATÖ) kullanılmıştır. Bağımsız değişkenler öğrencilerin ve ebeveynlerinin sosyo-demografik özellikleri ve öğrencilerin yaşlı/yaşlılar ile yaşamaya ilişkin düşünceleridir.

Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği (YATÖ)

Bu ölçek Vefik Uluçay (2008) tarafından geliştirilen ve 23 maddeden oluşan bir ölçektir (18). Bu ölçek "kesinlikle katılmıyorum", "katılmıyorum", "kararsızım", "katılıyorum" ve "tamamen katılıyorum" seçenekleri olan 5'li likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı 0,80 bulunmuştur. Ölçek olumlu ve olumsuz tutum ifadelerini içermektedir. Olumlu tutum ifadeleri; 5=Tamamen katılıyorum, 4=Katılıyorum, 3=Kararsızım, 2=Katılmıyorum, 1=Kesinlikle katılmıyorum şeklinde puanlanmaktadır. Yaşlı ayrımcılığına ilişkin olumsuz tutum ifadeleri ise; yukarıda belirtilen puanlamanın tam tersi olarak puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek maksimum puan "115", minimum puan ise "23"tür. Ölçekten alınan puan arttıkça yaş ayrımcılığına ilişkin olumlu tutum da artmaktadır.

Yaşlı Ayrımcılığı Tutum Ölçeği üç boyuttan oluşmaktadır. Bunlar;

1. Yaşlının yaşamını sınırlama: Toplumun yaşlı bireyin sosyal yaşamını sınırlamaya ilişkin inanç ve algılarıdır. Bu boyuttan alınabilecek maksimum puan "45", minimum puan ise "9" dur.

2. Yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık: Toplumun yaşlı bireye yönelik olumlu inanç ve algılarıdır. Bu

boyuttan alınabilecek maksimum puan "40", minimum puan ise "8" dir.

3. Yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık: Toplumun yaşlı bireye yönelik olumsuz inanç ve algılarıdır. Bu boyuttan alınabilecek maksimum puan "30", minimum puan ise "6" dır (18).

Verilerin Toplanması ve Analiz

Anketler öğrencilere dağıtılıp öğrenciler kendi kendilerine yanıtladıktan sonra toplanmıştır. Analizler için SPSS 24.0 paket programı kullanılmıştır. Tanımlayıcı veri ortalama±standart sapması (en düşük-en yüksek değerler) ve yüzde dağılımları ile sunulmuştur. Sosyo-demografik özellikler ve öğrencilerin yaşlı/yaşlılar ile yaşamaya ilişkin düşünceleri ile yaş ayrımcılığı tutumları arasındaki nedensel çözümleme t testi, Mann-Whitney U ve One-Way ANOVA kullanılmıştır.

Etik Kurul İzni

Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi'nin girişimsel olmayan araştırmalar etik kurulundan izin alınmıştır (Karar no: 2019/2305). Ayrıca Tıp Fakültesi Dekanlığı izni yanı sıra ölçeğin kullanım izni de alınmıştır. Ayrıca öğrencilere bilgilendirilmiş gönüllü olur formu dağıtılarak onay alınmıştır.

BULGULAR

Çalışmaya katılan 259 intörn hekimin verisi sunulmuştur. Çalışma grubunun ortalama yaşı 25,0±1,6 (22-35), %52,9'u kadındır. Katılımcıların annelerinin ortalama yaşı 51,9±5,3 (39-70), babalarının ortalama yaşı 55,7±5,2 (41-73)'dir. Sosyo-demografik özellikler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Çalışma grubunun sosyo-demografik özellikleri.

Özellikler		n (%)
Şu anda kaldığı yer (n=259)	Evde arkadaşlarıyla	138 (53,3)
	Ailesi ile	68 (26,3)
	Yurtta	14 (5,4)
	Diğer *	39 (15,1)
En uzun yaşadığı yer (n=259)	Kentsel	237 (91,5)
	Kırsal	22 (8,5)
Annenin öğrenim durumu (n=259)	Okur-yazar değil	10 (3,9)
	Okur-yazar	2 (2,7)
	İlkokul	48 (18,5)
	Ortaokul	21 (8,1)
	Lise	75 (29,0)
	Üniversite	98 (37,8)
Babanın öğrenim durumu (n=259)	Okur-yazar değil	2 (0,8)
	Okur-yazar	4 (1,5)
	İlkokul	28 (10,8)
	Ortaokul	14 (5,4)
	Lise	76 (29,3)
	Üniversite	135 (52,1)
Yetiştirdiği aile tipi (n=257)	Çekirdek aile	232 (90,3)
	Geniş aile	25 (9,7)
Ailenin gelir gider algısı (n=258)	Gelir giderden fazla	100 (38,8)
	Gelir gidere denk	135 (52,3)
	Gelir giderden az	23 (8,9)
Yaşlı bir aile büyüğü ile yaşamış olma (n=259)	Hayır	151 (58,3)
	Evet	108 (41,7)
Ebeveynleri ile birlikte yaşamayı isteme (n=258)	Hayır	204 (79,1)
	Evet	54 (20,9)
Geriatri ve yaşlı sağlığı ile ilgilenen bölümlerin gerekliliğini düşünme (n=258)	Evet	240 (93,0)
	Hayır	18 (7,0)
Geriatri kliniğinde çalışmayı isteme (n=258)	Hayır	196 (76,0)
	Evet	62 (24,0)
Mezun olduktan sonra yaşlılar ile çalışmayı isteme durumu (n=258)	Hayır	151 (58,5)
	Evet	107 (41,5)

*katılımcılar diğer seçeneğini belirtmemişlerdir.

Öğrencilerin %41,7'si yaşamının herhangi bir döneminde aile içinde bir yaşlı bireyle yaşadığını, %20,8'i de daha sonra ebeveynleri ile yaşamak istediklerini belirtmişlerdir (Tablo 1). Yaşamının bir döneminde yaşlı yakınıyla ortalama yaşama süresi $32,8 \pm 55,4$ (1-300 ay), ortanca yaşam süresi 12 aydır. Öğrencilerin %92,7'si yaşlı sağlığına ilişkin bölümlerin toplum sağlığı açısından gerekli olduğunu düşünürken mezun olduktan sonra ancak %24,3'ü geriatri kliniğinde çalışmayı, %41,7'si yaşlılarla çalışmayı istediğini belirtmişlerdir (Tablo 1). Çalışmak istememe nedenleri sıklık sırasına göre; farklı bir bölüme ilgi duyulması, yaşlı bakımının zor olması ve hastalıkların komplike olması, yaşlılar ile iletişim kurmanın zor olması, yaşlılara üzülmeleri, yaşlıları sevmemeleri gibi birçok neden yer almaktadır.

Katılımcıların YATÖ'den aldıkları ortalama puanlar toplamda $84,6 \pm 9,7$ (40-111), yaşlının yaşamını sınırlama alt boyutunda $37,2 \pm 4,4$ (20-45), olumlu ayrımcılık alt boyutunda $28,0 \pm 5,0$ (10-39), olumsuz ayrımcılık alt boyutunda $19,4 \pm 3,4$ (10-30)'tür. Yaşlının yaşamını sınırlama alt boyutunda en düşük puanı "yaşlılar huzurevine yerleştirilmelidir" ($3,9 \pm 0,9$), yaşlıya yönelik olumlu ayrımcılık alt boyutunda "yaşlılar gençlere göre daha sabırlıdır" ($2,6 \pm 1,1$), yaşlıya yönelik olumsuz ayrımcılık alt boyutunda "işe eleman alımında yaşlılar yerine gençler tercih edilmelidir" ($2,7 \pm 1,0$) seçeneği almıştır (Tablo 2, Tablo 3).

Tablo 2. "Yaşlıların yaşamını kısıtlama" alt boyutu için tanımlayıcı özellikler

Yaşlıların yaşamını sınırlama	Kesinlikle katılmıyorum n (%)	Katılmıyorum n (%)	Kararsızım n (%)	Katılıyorum n (%)	Kesinlikle katılıyorum n (%)	Ortalama±standart sapma
Yaşlıların yaşantısı eviyle sınırlı olmalıdır.*	172 (66,4)	75 (29,0)	8 (3,1)	1 (0,4)	3 (1,2)	$4,6 \pm 0,7$
Yaşlıların dış görünüşleri iticidir.*	125 (48,3)	104 (40,2)	16 (6,2)	11 (4,2)	3 (1,2)	$4,3 \pm 0,9$
Yaşlıların ev, araba, eşya, kıyafet almaları gereksizdir.*	136 (52,5)	99 (38,2)	8 (3,1)	9 (3,5)	6 (2,3)	$4,4 \pm 0,9$
Eşlerini kaybeden yaşlılar tekrar evlenmemelidir.*	104 (40,2)	95 (36,7)	40 (15,4)	16 (6,2)	4 (1,5)	$4,1 \pm 1,0$
Yaşlılar huzurevine yerleştirilmelidir.*	71 (27,4)	103 (39,8)	66 (25,5)	17 (6,6)	2 (0,8)	$3,9 \pm 0,9$
Hastanede yaşlılar yerine öncelikle gençlere bakım verilmelidir.*	86 (33,2)	119 (45,9)	38 (14,7)	10 (3,9)	6 (2,3)	$4,0 \pm 0,9$
Çalışma yaşamında, yaşlılara gençlerden daha düşük ücret ödenmelidir.*	102 (39,4)	118 (46,6)	23 (8,9)	12 (4,6)	3 (1,2)	$4,2 \pm 0,9$
Yaşlılar poşetlerini ve paketlerini yardım almadan taşıyamazlar.*	41 (15,8)	142 (54,8)	59 (22,8)	15 (5,8)	2 (0,8)	$4,2 \pm 0,9$
Yaşlıların bakımı aile bireyleri tarafından ekonomik yük olarak görülmemelidir.	6 (2,3)	11 (4,2)	17 (6,6)	119 (45,9)	106 (40,9)	$4,2 \pm 0,9$

*Tersten puanlama yapılan olumsuz cümleleri göstermektedir.

Tablo 3. “Yaşlıya yönelik pozitif ayrımcılık” ve “Yaşlıya yönelik negatif ayrımcılık” alt boyutları için tanımlayıcı özellikler

	Kesinlikle katılmıyorum n (%)	Katılmıyorum n (%)	Kararsızım n (%)	Katılıyorum n (%)	Kesinlikle katılıyorum n (%)	Ortalama±standart sapma
Yaşlıya yönelik pozitif ayrımcılık						
Yaşlılar gençlere göre daha sabırlıdır.	40 (15,4)	101 (39,0)	50 (19,3)	60 (23,2)	8 (3,1)	2,6±1,1
Sıra beklenmesi gereken yerlerde yaşlılara öncelik verilmelidir.	14 (5,4)	24 (9,3)	41 (15,8)	120 (46,3)	59 (22,8)	3,7±1,1
Gençler yaşlıların yaşam deneyimlerinden faydalanmalıdır.	7 (2,7)	9 (3,5)	42 (16,2)	139 (53,7)	61 (23,6)	4,0±0,9
Yaşlılar birlikte yaşadığı aile bireyleri tarafından önemsenmelidir.	7 (2,7)	4 (1,5)	3 (1,2)	103 (39,8)	141 (54,4)	4,4±0,8
Yaşlılar sevecendir.	5 (1,9)	21 (8,1)	94 (36,3)	107 (41,3)	31 (12,0)	3,5±0,9
Ailede kararlar alınırken yaşlıların görüşü alınmalıdır.	6 (2,3)	22 (8,5)	66 (25,5)	142 (54,8)	23 (8,9)	3,6±0,9
Yaşlılar gençlere göre daha hoşgörülüdür.	26 (10,0)	79 (30,5)	92 (35,5)	51 (19,7)	10 (3,9)	2,8±1,0
Ailede bütçe oluşturulurken yaşlıların da görüşü alınmalıdır.	7 (2,7)	31 (12,0)	54 (20,8)	147 (56,8)	19 (7,3)	3,5±0,9
Yaşlıya yönelik negatif ayrımcılık						
Yaşlılar sürekli hasta olur.*	15 (5,8)	107 (41,3)	50 (19,3)	81 (31,3)	6 (2,3)	3,2±1,0

Yaşlıların temel sorumluluğu ev ve mutfak işleri, torun bakımı gibi konularda çocuklarına yardımcı olmaktır.*	61 (23,6)	133 (51,4)	42 (16,2)	17 (6,6)	6 (2,3)	3,9±0,9
İşe eleman alımında yaşlılar yerine gençler tercih edilmelidir.*	6 (2,3)	49 (18,9)	87 (33,6)	85 (32,8)	32 (12,4)	2,7±1,0
Yaşlılar değişikliklere gençler gibi uyum sağlayamazlar.*	13 (5,0)	59 (22,8)	61 (23,6)	114 (44,0)	12 (4,6)	2,8±1,0
Çalışma yaşamında bireyler arasındaki terfilerde gençlere öncelik verilmelidir.*	22 (8,5)	70 (27,0)	72 (27,8)	75 (29,0)	20 (7,7)	3,0±1,1
Yaşlıların tek başına dışarı çıkmamaları gerekir.*	73 (28,2)	116 (44,8)	44 (17,0)	25 (9,7)	1 (0,4)	3,9±0,9

*Tersten puanlama yapılan olumsuz cümleleri göstermektedir.

Çalışma grubu özellikleri ile toplam YATÖ puanları ortalaması karşılaştırıldığında; kadınların ($p=0,006$) ve babasının öğrenimi ortaokul ve altı olanların ($p=0,025$), ebeveynleri ile yaşamak isteyenlerin ($p=0,001$), geriatri kliniğinin gerekli olduğunu düşünenlerin ve mezun olunca yaşlılarla çalışmak isteyenlerin ortalama puanları anlamlı olarak yüksektir ($p<0,001$) (Tablo 4).

Katılımcı özelliklerinin yaşının yaşamını sınırlama, yaşlıya yönelik olumlu ve olumsuz tutum alt boyutlarının ortalama puanları ile ilişkisi Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Katılımcı özelliklerinin YATÖ puanı ile ilişkisi

Özellikler		Yaşlılığın yaşamını sınırlama		Yaşlıya yönelik pozitif ayrımcılık		Yaşlıya yönelik negatif ayrımcılık		Toplam puan	
		ortalama ± standart sapma	p*	ortalama± standart sapma	p*	ortalama ± standart sapma	p*	ortalama ± standart sapma	p*
Cinsiyet	Kadın (n=137)	38,2±3,8	<0,001	28,0±4,5	0,912	19,9±3,0	0,012	86,2±8,1	0,006
	Erkek (n=121)	36,0±4,8		28,0±5,7		18,9±3,7		82,8±10,9	
En uzun yaşamılan yer	Kır (n=22)	36,4±5,2	0,382	29,1±6,3	0,287	17,9±3,2	0,023	83,3±11,7	0,508
	Kent (236)	37,2±4,3		27,9±4,9		19,6±3,4		84,8±9,5	
Annenin yaşı	≥50 (n=167)	37,1±4,2	0,718	28,4±4,8	0,130	19,4±3,4	0,831	84,9±9,1	0,536
	39-49 (n=91)	37,3±4,8		27,4±5,5		19,5±3,4		84,1±10,7	
Babanın yaşı	≥55 (n=144)	37,3±4,3	0,645	28,7±4,7	0,009	19,5±3,5	0,680	85,6±9,2	0,084
	41-54 (n=114)	37,0 ±4,5		27,1±5,3		19,3±3,3		83,5±10,2	
Yaşlı bir aile büyüğü ile yaşamış olma	Evet (n=108)	37,0±4,3	0,581	29,0±5,4	0,007	19,7±3,4	0,344	85,7±9,7	0,127
	Hayır (150)	37,3±4,5		27,3±4,7		19,3±3,4		83,9±9,6	
Ebeveynleri ile birlikte yaşamayı isteme	Evet (n=54)	37,9±4,5	0,178	30,0±5,7	0,001	20,4±3,9	0,015	88,4±11,1	0,001
	Hayır (n=203)	36,9±4,4		27,5±4,7		19,2±3,2		83,6±9,1	
Geriatrı vb bölümleri gerekli bulma	Evet (n=239)	37,5±4,2	<0,001	28,2±5,0	0,006	19,6±3,4	0,002	85,4±9,2	<0,001
	Hayır (18)	32,4±5,2		24,8±4,3		17,0±3,7		74,3±10,0	
Geriatrı kliniğinde çalışmayı isteme	Evet (n=62)	38,6±3,7	0,002	30,8±4,4	<0,001	20,5±3,0	0,006	89,9±8,1	<0,001
	Hayır (n=195)	36,7±4,5		27,1±4,9		19,1±3,6		83,0±9,6	
Yaşlılarla çalışmayı isteme	Evet (n=107)	38,3±3,4	<0,001	29,6±4,6	<0,001	20,0±3,1	0,029	87,9±7,6	<0,001
	Hayır (n=150)	36,3±4,9		26,8±5,0		19,0±3,6		82,2±10,3	
Annenin öğrenim durumu	Ortaokul ve altı (n=86)	37,0±4,4	0,765	28,8±5,1	0,082	19,3±3,4	0,775	85,2±9,9	0,505
	Lise ve üzeri (n=172)	37,2±4,4		27,6±5,0		19,5±3,4		84,3±9,6	
	Ortaokul ve altı	37,9±4,1	0,195	29,6±5,1	0,013	19,8±3,1	0,351	87,5±9,4	0,025

Babanın öğrenim durumu	(n=48)								
	Lise ve üzeri (n=210)	37,0±4,5		27,6±5,0		19,3±3,5		84,0±9,7	
Şu anda kaldığı yer	Aile ile (n=68)	37,1±4,7	0,917	26,7±5,0	0,016	20,1±3,0	0,051	84,0±8,9	0,564
	Diğer (n=190)	37,2±4,3		28,5±5,0		19,2±3,5		84,8±10,0	
Yetiştirdiği aile tipi	Çekirdek aile (n=231)	37,3±4,4	0,054	27,9±5,1	0,420	19,4±3,4	0,900 **	84,7±9,9	0,722
	Geniş aile (n=25)	35,5±4,0		28,8±4,6		19,2±2,9		83,9±8,1	
Gelir gider algısı	Gelir giderden az (n=22)	36,2±5,2	0,401 ***	28,6±4,6	0,308 ***	19,6±3,2	0,876 ***	84,5±10,2	0,482 ***
	Gelir gidere denk (n=135)	37,0±4,3		27,5±4,9		19,3±3,6		84,0±10,1	
	Gelir giderden fazla (n=100)	37,5±4,3		28,5±5,3		19,5±3,1		85,5±9,1	

*t test

**Mann-Whitney U

***One-Way Anova

TARTIŞMA

Amacı 6. Sınıf tıp fakültesi öğrencilerinin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumlarını ve ilişkili etmenleri incelemek olan bu çalışmada, öğrencilerin genel olarak olumlu bir tutuma sahip oldukları görülmüştür. Katılımcıların YATÖ ortalama puanları toplamda 84,6, yaşlının yaşamını sınırlama alt boyutunda 37,2, yaşlıya yönelik pozitif ayrımcılık alt boyutunda 28,0 yaşlıya yönelik negatif ayrımcılık alt boyutunda 19,4'tür.

Daha önce Pamukkale ve Namık Kemal Üniversitesi Tıp Fakültesi 6. sınıf öğrencilerini kapsayan yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları inceleyen iki çalışmada da küçük farklar olsa da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Bu çalışmalarda YATÖ ortalama puanları toplamda 80,2-82,9, yaşlının yaşamını sınırlama alt boyutunda 32,8-34,3, yaşlıya yönelik pozitif ayrımcılık alt boyutunda 28,2-29,8, yaşlıya yönelik negatif ayrımcılık alt boyutunda 19,2-18,7'dir (19-20). Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi araştırma görevlilerinde yapılan bir çalışmada da ortalama

puanlar toplamda 86,9, yaşamını sınırlandırılmasında 37,4, pozitif ayrımcılıkta 30,2, negatif ayrımcılıkta 19,3'tür ve bizim çalışmamızdan daha yüksek bulunmuştur (21).

Öğrencilerde yapılmış diğer çalışmalarda, YATÖ ortalama puanları 71-85 arasında değişkenlik göstermiştir (12,22-24). Bu çalışmaların sonuçlarına göre görece daha az olumlu tutum sergileyen çalışmalarda ortalama puanlar 50-69 arasında değişkenlik göstermiştir (11-13-25-28). Yapılan bu çalışmada YATÖ puanının yüksek olması genel anlamda olumlu bir tutumu gösterirken maddeler halinde incelendiğinde bazı olumsuz tutumların varlığı da görülmüştür. Genel anlamda olumlu tutumun olması toplumumuzda kültürel olarak yaşlı bireylere verilen değerden, seilmeyi ve saygıyı hak eden bireyler olduklarının özendirilmesinden kaynaklanıyor olabilir (29). Ayrıca öğrencilerin tutumlarında yaşanan bölge, eğitim müfredatlarının içeriği, yaşlı bireylerle ya da hastalarla yaşadıkları deneyimler, akranlarının, öğretim üyelerinin ve ailelerinin yaşlıya karşı tutumları belirleyici

olabilir. Çalışmamızda toplam ve yaşamı sınırlama, negatif ayrımcılık alt boyut puanlarına göre kadınların erkeklere göre daha olumlu tutuma sahip olduğu görülmüştür. Literatüre bakıldığında bu sonuçlara benzer olan ve benzer olmayan çalışmalar bulunmaktadır. Namık Kemal Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinde yapılan bir çalışmada, YATÖ toplam puanı, kadınlarda erkeklere göre anlamlı olarak daha yüksek bulunmuş fakat alt boyutlar arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır (19). Adıyaman ve Nevşehir Üniversitelerinde sağlık alanında okuyan öğrencilerde yapılan iki çalışmada, yaşamı sınırlama alt boyut puanı kadınlarda erkeklere göre anlamlı olarak daha yüksek bulunurken toplam puan ve diğer alt boyutlar arasında bir fark bulunmamıştır (12-23). Üniversite öğrencilerinde yapılan iki çalışmada, yaşının yaşamı sınırlama alt boyut puanı ve YATÖ toplam puanı erkeklerde kadınlara göre anlamlı olarak daha yüksek bulunurken diğer alt boyutlar arasında bir fark bulunmamıştır (24-27). Bu sonuç kız öğrencilerinin Türk toplumunda geleneksel aile yapısı içerisindeki kadının bakım verici, toparlayıcı, düzenleyici rollerinden etkilenmiş olabilirler. Çalışmalar içerisinde cinsiyete göre farklılıklar, örnek büyüklüğü, çalışmaların yapıldığı üniversite, çalışmanın yapıldığı il, fakülte ve kaçınıcı sınıf olduğu gibi farklılıklarından da kaynaklanmış olabilir.

Çalışmamızda negatif ayrımcılık alt boyutu puanına göre; en uzun süre kentte yaşayanların daha olumlu tutuma sahip olduğu belirlenmiştir. Doğu Akdeniz ve Ondokuz Mayıs Üniversitesi hemşirelik öğrencilerinde yapılan iki çalışmada da ilçede yaşayanlarda ilde ve köyde yaşayanlara göre daha olumlu tutum saptanmıştır (22-25).

Bu durum çalışmamızda katılımcıların çok az bir kısmının (%8,5) kırsal alanda yaşıyor olmasından ya da değişken kategorilerinin farklılığından kaynaklanabileceği gibi sosyokültürel özelliklerin farklılıklarından da kaynaklanabilir. Çalışmamızda öğrencilerin büyük çoğunluğu (%89,6) çekirdek aile yapısına sahiptir. Aile yapısı ile öğrencilerin yaşlı ayrımcılığına ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Öğrencilerde yapılan bazı çalışmalarda da aile yapısı ile yaşlı ayrımcılığı arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır (24-25-30).

Öğrencilerin babalarının öğrenim durumları ortaokul ve altı olanların pozitif ayrımcılık ve toplam puanları daha yüksektir. Yani öğrenim düzeyi daha düşük olan babaların çocukları yaşlılara karşı daha olumlu bir tutum sergilemektedirler. Gülhane Askeri Tıp Akademisi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi ve Süleyman Demirel Üniversitesi öğrencilerinde yapılan üç çalışmada babanın öğrenim düzeyi ile YATÖ arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (25-28-31). Bizim çalışmamızda babanın öğrenim düzeyi düştükçe aile büyüklerine evde bakım verme ya da aile büyükleri ile birlikte yaşama olasılığının artması nedeniyle çocukların da yaşlı bireylerle daha fazla birlikte bulunması olumlu tutum üzerine etki etmiş olabilir. Nitekim bizim çalışmamızda da yaşamın herhangi bir döneminde yaşlı bir aile büyüğü ile yaşayanların pozitif ayrımcılıkta daha olumlu tutuma sahip olduğu belirlenmiştir. Pamukkale ve Namık Kemal Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinde yapılan çalışmalarda da yaşlı birey ile yaşayanların daha olumlu tutum sergilediği bulunmuştur (19-20). Bu durum yaşlı birey ile yaşayan kişilerin yaşlıları daha iyi anlaması, daha çok şeyin paylaşılması, empati kurabilmeleri ve onların hayatlarına tanıklık etmeleri ile açıklanabilir.

Genel olarak ebeveynleri ile yaşamayı düşünme, geriatri bölümünün gerekli olduğunu düşünme, geriatri kliniğinde ya da yaşlılarla çalışmayı isteme ile olumlu tutum arasında ilişki belirlenmiştir. Bizim çalışmamızla benzer olarak fizik tedavi ve hemşirelik öğrencilerinde ailesi ile yaşamak isteyenlerin daha olumlu bir tutum sergilediği bulunmuştur (12). Pamukkale ve Namık Kemal Üniversitesi Tıp Fakültesi 6. sınıf öğrencilerinde yapılan iki çalışmada mezun olduktan sonra yaşlı bireyler ile çalışmak isteyenlerde daha olumlu bir tutum saptanmıştır (19-20). Bu durumu yaşlı birey yani ebeveynleri ile yaşamak isteyen öğrencilerin yaşlılara karşı daha olumlu bir tutum sergiledikleri için istedikleri düşünülebilir. Bu duruma daha önce annee, babaanne, dede gibi yaşlı bireyler ile yaşamış olma, yani ailede yaşlı bireyle yaşamayı öğrenme davranışı da etki etmiş olabilir. Burada ayrıca ters nedensellik de söz konusu olabilir. Yani zaten tutumu daha olumlu olanların yaşlılarla yaşama ya da çalışma isteği daha yüksek olabilir.

Ailesi ile yaşayanlarda aile bağları daha kuvvetli olacağından yaşlı bireye karşı daha olumlu bir tutum sergilemeleri beklenmektedir. Fakat bizim çalışmamızda tersi bir durum gözlemlenmiştir. Namık Kemal ve Ondokuz Mayıs Üniversitesi öğrencilerinde yapılan iki çalışmada şu anda yaşanan yer ile yaş ayrımcılığı arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır (19-25).

Yaş ayrımcılığı çalışmaları çoğunlukla hemşirelik öğrencilerinde daha az da Tıp Fakültesi öğrencilerinde yapılmıştır. Bu çalışmada kısa bir süre sonra hekim olarak yaşlı hastalarla sık sık karşılaşacak olan intörn hekimlerin yaşlılara ilişkin tutumları ortaya konmuştur. Çalışmalarda genellikle toplam ve alt boyut puanları sunulmaktadır. Bizim çalışmamızda ölçeğin sorulara verilen yanıtları da sunulmuştur. Toplamda puanlar yüksek bile olsa ölçeklerin yanıtları ayrımcılığa ilişkin farklı ipuçları verebileceğinden yapılan çalışmalarda yanıtlar da paylaşılmalıdır. Bu çalışmanın bazı kısıtlılıkları vardır. Çalışmamıza katılmayan öğrencilerin katılmama nedenleri sorulmamış, dolayısı ile yaşlılara ilişkin tutumları değerlendirilememiştir. Çalışmamızın sonuçları yalnızca DEÜ Tıp Fakültesi 6. sınıf öğrencilerine genellenebilir. Çalışmanın kesitsel olarak yapılması nedenselliğin ortaya konmasında kısıtlılığa neden olmuş olabilir. Araştırmada kullanılan ölçeğin (YATÖ) kesim noktasının bulunmaması ile değerlendirmede zorluğa neden olmuştur. Ayrıca sonuçlar değerlendirilirken "toplumsal istenirlik yanlılığı" göz önünde bulundurulmalıdır.

Sonuç olarak Tıp Fakültesi son sınıf öğrencilerinin genel olarak yaşlılığa ilişkin pozitif tutuma sahip oldukları saptanmıştır. Genel olarak; kadın olma, geriatri bölümünü gerekli bulma, yaşlılarla çalışmak isteme, ebeveynleriyle yaşamak isteme ve babanın öğrenim düzeyinin düşük olması ile yaşlılara ilişkin olumlu tutum arasında ilişki bulunmuştur. Özellikle sağlık alanında eğitim görmekte olan öğrencilerin yaşlılık konuları ile ve yaşlı hastalarla ya da bireylerle daha çok karşılaşabilecekleri programların oluşturulması önemlidir. Yaşlı bireylerle zaman geçirmenin çocukluktan itibaren sağlanması yaşlılığa ilişkin olumlu tutum oluşmasında katkı sağlayabilir.

Çıkar çatışması beyanı

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından, tıbbi alet, gereç ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya herhangi bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyebilecek maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

KAYNAKLAR

1. Özer M. A Study On The Life Satisfaction Of Elderly Individuals Living In Family Environment And Nursing Homes. *Türk Geriatri Dergisi*. 2004;7(1):33-6.
2. Türkiye İstatistik Kurumu, İstatistiklerle Yaşlılar, 2019 [İnternet]. TÜİK. 2020. Erişim adresi: <https://tuikweb.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=33712>
3. Butler RN. Age-Ism: Another Form of Bigotry. *The Gerontologist*, 1969;9(4_Part_1):243-6.
4. Çilingiroğlu N, Demirel S. Aging and Ageism. *Turk J Geriatr*, 2003;7(4). Erişim adresi: <http://geriatri.dergisi.org/abstract.php?lang=en&id=239>
5. Westerhof GJ, Barrett AE. Age Identity And Subjective Well-Being: A Comparison Of The United States And Germany. *J Gerontol B Psychol Sci Soc Sci*. 2005;60(3):S129-136.
6. Nelson TD. Ageism: Prejudice Against Our Feared Future Self. *Journal of Social Issues*, 2005;61(2). Erişim adresi: <https://www.readcube.com/articles/10.1111%2Fj.1540-4560.2005.00402.x>
7. Burnes D, Sheppard C, Henderson CR, Wassel M, Cope R, Barber C, vd. Interventions to Reduce Ageism Against Older Adults: A Systematic Review and Meta-Analysis. *Am J Public Health*, 2019;109(8):e1-9.
8. Simsek H, Erkoyun E, Akoz A, Ergör A, Uçku R. Unmet health and social care needs and associated factors among elderly people aged ≥ 80 years in Balçova, Izmir, Turkey, *Eastern Mediterranean Health Journal*, 2021

9. Deasey D, Kable A, Jeong S. Influence Of Nurses' Knowledge Of Ageing And Attitudes Towards Older People On Therapeutic Interactions In Emergency Care: A Literature Review. *Australas J Ageing*, 2014;33(4):229-36.
10. Angus J, Reeve P. Ageism: A Threat to "Aging Well" in the 21st Century. *J Appl Gerontol*, 2006;25(2):137-52.
11. Yelboğa N. Üniversite Öğrencilerinin Yaşlılık Algısı: Borçka Acarlar Myo Örneği. *jisr*, 2020;13(70):1084-97.
12. Can R, Tambağ H, Hüzmeli ED, Duman F. Öğrencilerin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları: Bir Üniversite Örneği *Attitudes Of Students Towards Ageism: An Example Of University. Adıyaman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2020;6(1):68-76.
13. Altun A, Demirel B. Üniversite Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığıyla İlgili Tutumları: Keskin MYO Örneği. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 2020;9(1):423-34.
14. Bozdoğan Yeşilot S, Yeşil Demirci P, Öztunç G. Hemşirelik Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığına Yönelik Tutumlarının Ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*. 2020;10(1). Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/doi/10.33631/duzcesbe.d.537976>
15. Olak A, Tümer A. Hemşirelik 1. ve 4. Sınıf Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*. 2018;8(14):15.
16. Akifusa S, Liu H-Y, Huang M-S, Funahara M, Izumi M, Harada K, vd. Comparison Of Attitudes Towards Persons With Dementia, Knowledge Of Dementia And Ageism Amongst Students In Taiwan And Japan: A Cross-Sectional Study. *Eur J Dent Educ*. 2020;24(2):301-9.
17. Lee J, Yu H, Cho HH, Kim M, Yang S. Ageism Between Medical and Preliminary Medical Persons in Korea. *Ann Geriatr Med Res*. 2020;24(1):41-9.
18. Vefikuluçay D. Üniversitede Öğrenim Gören Öğrencilerin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları (doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara. 2008;
19. Malak İM. Namık Kemal Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları ve İlişkili Faktörler [yüksek lisans]. Namık Kemal Üniversitesi Tıp Fakültesi; 2019.
20. Aksoy M. Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığına Yönelik Tutumları [Tez]. Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi; 2017.
21. Şimşek Keskin H, Bahadır H, Bilgin AC. Physicians Attitudes Towards The Elderly: Ageism In A University Hospital In Turkey. *Türk Geriatri Dergisi*. 2019;22(1):101-11.
22. Türkleş S. Hemşirelik Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları. *Ejons*, 2020;4(16). Erişim adresi: <http://www.ejons.co.uk/DergiTamDetay.aspx?ID=358>
23. Güven ŞD, Muz Ucakan G, Efe Ertürk N. Üniversite Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları Ve Bu Tutumların Bazı Değişkenlerle İlişkisi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2012;15(2):7.
24. Ayyıldız Nİ, Evcimen H. Yaşlı Bakım Programı Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Dergisi*. 2018;6(2):14-24.
25. Altay B, Aydın T. Evaluation of attitudes of nursing students Towards ageism. *HEAD*. 2015;12(1):11-8.
26. Mohammed RF, Omar AAA. Knowledge about Elderly Care and Its Relation to Ageism Attitude among Undergraduate Nursing Students. *American Journal of Nursing Research*. 2019;7(1):73-8.
27. Çınar D, Karadakovan A, Karaca Sivrikaya S. Investigation Of The Attitudes Of University Students To Discrimination of Elderly. *North Clin Istanbul*. 2017;5(1):25-30.
28. Köse G, Ayhan H, Taştan S, İyigün E, Hatipoğlu S, Açıkel CH. Sağlık Alanında Farklı Bölümlerde

- Öğrenim Gören Öğrencilerin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi. *Gülhane Tıp Dergisi*. 2015;57(2):145-51.
29. Şahin H, Erdem Y. Hemşirelik Öğrencilerinin Yaşlılara Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 2017; Erişim adresi:<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/355955>
30. Çilingir D, Bulut E, Hintistan S. Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığına. *DEUHFED*. 2017;10(3):137-43.
31. Yazıcı SÖ, Kalaycı I, Kaya E, Tekin A. Yaşlı Bakım Programı Öğrencilerinin Yaşlı Ayrımcılığına İlişkin Tutumları. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*. 2015;(2):77-87.